

ÚPRAVY V KRAJINĚ Z POHLEDU STAROSTKY

JARMILA SMOTLACHOVÁ, ZUZANA SKŘIVANOVÁ

Ing. JARMILA SMOTLACHOVÁ
starostka obce Hlavenec a předsedkyně
Výboru pro životní prostředí
a zemědělství SK

Ing. ZUZANA SKŘIVANOVÁ, Ph.D.
zastupitelka obce Choteč, projektantka
úprav v krajině

Hned na počátku mi prosím, dovolte malou poznámku. Tento článek, který právě začínáte číst, nemá ambici být odborným textem, je jen citově zbarveným zamyšlením o krajině, která je silně spjata s naším každodenním životem. Každý člověk se někde narodí, vyrůstá, studuje, pracuje, žije a nakonec i umírá... a přitom, aniž by si to plně uvědomoval, zanechává okolo sebe větší či menší, pozitivní či negativní, otisky svého života. Ale stejně jako my lidé ovlivňujeme své okolí, tak krajina a životní prostředí formuje životy nás všech. Člověk je tedy tím zásadním činitelem, který ovlivňuje podobu krajiny, a krajina má rozhodující vliv na kvalitu našich životů a podílí se na spoluutváření našich osobností.

Stejně jako většina jiných starostů jsem si i já začala uvědomovat, že není důležité jen vnitřní prostředí obcí, které si říká o neustálou potřebu péče a rozvoje, ale že je nutné dívat se i za hranice zastavěného území obce, do krajiny. Není možné tyto dva prostory oddělovat, ba naopak, je třeba s nimi pracovat jako s celkem, který je vzájemně provázaný. Začala jsem přemýšlet o polních cestách, remízcích, potocích, tůních, o výsadbě stromů, o průchodnosti krajiny a došla jsem k závěru, že starosta drží v ruce trumfově eso a může pro krajinu a zároveň pro své občany udělat velmi mnoho. Cenné informace o okolní krajině lze získat nejen z historických map, ale také od starousedlíků, kteří si často pamatují kdejaký mokřad, různorodé půdní podmínky či dávno rozorané cesty.

Největším projektem, který se v rámci obce podařilo uskutečnit, byla výstavba tůně v místech prameniště potoka. Nad tímto záměrem jsem se sešla s krajinou projektantkou Zuzanou Skřivanovou, která je zároveň projektantkou komplexních pozemkových úprav, a která významně zasáhla do mého myšlení a do mých plánů. Na konkrétních příkladech mi ukázala, že právě komplexní pozemkové úpravy a následně výstavba společných zařízení mohou být

účinným nástrojem při přeměně naší krajiny k lepšímu.

Vzhledem k důležitosti její práce pro obec jsem ji oslovila i pro vyjádření se v mém textu: „Vzhledem k tomu, že krajina funguje jako celek, je třeba úpravy krajiny nevnímat jednostranně, ale v širším kontextu. Vodítkem pro obec, jak postupovat, jaké úpravy je v krajině třeba prosadit prioritně, by měl být kvalitní podklad, ať již v podobě územního plánu, komplexních pozemkových úprav, územní studie krajiny nebo krajinového plánu, jenž se zabývá krajinou komplexně. Je důležité mít na paměti, že úpravy v krajině by vždy měly být dělány nejen s ohledem na požadavky občanů, ale s velkým respektem k přírodní a kulturně-historické hodnotě daného místa. Vhodné je, aby obec občany do procesu aktivně zapojila a současně každý jednotlivý záměr konzultovala s odborníky.

Krajinné úpravy lze z pozice obce řešit na několika úrovních. Obce z logiky věci začínají snadnějšími úpravami, tedy těmi, které je možné realizovat bez složité projektové dokumentace, bez nutnosti řešit majetkoprávní vypořádání. Asi nejčastější úpravou krajiny, která je často výsledkem požadavku občanů nebo hospodářů, je zpevňování a údržba polních cest. Takové opatření má velký význam, neboť přístupnost krajiny je důležitá. Nutno dodat, že formu a provedení zpevnění je dobré pečlivě zvážit, zejména pokud se jedná o tvrdé řešení v podobě asfaltového krytu. Dalším opatřením, které obce v krajině úspěšně prosazují, bývá výsadba zeleně podél polních cest nebo na jiných vhodných pozemcích ve vlastnictví obce. Skvělé je, když na samotné výsadbě participují i občané. Mezi poměrně snadno dosažitelné možnosti, jak se může obec zasadit o drobné úpravy v krajině, patří i zlepšení její atraktivnosti pro návštěvníky např. instalací laviček, košů, zřízením naučných stezek s informačními nebo interaktivními tabulemi.

Foto Jarmila Smotlachová

Výrazně složitější je to s úpravami krajiny, které je třeba realizovat na pozemcích soukromých vlastníků. Zde má obec velmi omezené možnosti, jak takové úpravy v krajině prosadit. Často se však jedná o opatření nejdůležitější. Mezi zásadní úpravy, které je třeba provádět, patří protipovodňová opatření, opatření proti suchu a protierozní opatření, tedy poldry, revitalizace vodních toků, tvorba mokřadů, tůňek,

vodních nádrží, ale i drobné úpravy v krajině v podobě zatravnění údolnic, protierozních mezí, příkopů a průlehů. Kapitoulou sama pro sebe je realizace prvků územního systému ekologické stability. Zde je cesta k realizaci trnitá a leckdy zdánlivě nekončící. Kromě investice do často složitých projektových dokumentací, s nimiž je spojená obrovská byrokracie, je nutná součinnost se státem (např. Státním pozemkovým

úřadem, Lesy ČR nebo Povodí s.p.), ale i s vlastníky a hospodáři (zemědělci a lesníci). Jsou to právě vlastnické vztahy, které vrátily do šuplíků mnoho projektů úprav tolik potřebných pro krajinu.“

I když cesta k rozmanité krajině je poněkud klikatá a trnitá, není vždy nutné řešit hned rozsáhlé a nákladné projekty. Často postačí drobné úpravy či výsadby, které položí základ pro další práce a možná i změni pohled občanů na danou věc. Důležitá je i následná péče, zálivka, kosení trávy, údržba oplocenek, aby finanční prostředky, které byly na krajině zásahy použity, nebyly tzv. vyhozeny do vzduchu.

Náš cíl - bohatá a hlavně různorodá, i když zemědělsky a lesnický využívaná krajina, není žádnou utopií, je to jasný plán, který můžeme splnit, když budeme zejména na venkově všichni navzájem spolupracovat a když budeme poctivě vnímat prostředí, ve kterém žijeme.

